

บทที่ 2

องค์การการค้าโลก

(World Trade Organization: WTO)

องค์การการค้าโลก เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีพัฒนาการมาจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือแกตต์ (GATT) ได้ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2538 มีสมาชิกแรกเริ่ม 81 ประเทศ (ณ 28 มิถุนายน 2008 มีสมาชิกจำนวน 153 ประเทศ ประเทศล่าสุดคือ หมู่เกาะ Cape Verde) สำนักงานอยู่ที่เจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

2.1 วัตถุประสงค์ของ WTO

- เพื่อสนับสนุนให้มีการค้าเสรีระหว่างสมาชิก
- เพื่อดูแลให้สมาชิกดำเนินการตามข้อตกลงทางการค้าที่มีต่อกัน
- เป็นคนกลางในการตัดสินใจข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างสมาชิก

2.2 หน้าที่ของ WTO

- ดูแลความตกลงและบันทึกความเข้าใจ รวม 29 ความตกลงตลอดจนดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามพันธกรณี
- เป็นเวทีเพื่อการเจรจาอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ทั้งในรูปของมาตรการภาษีศุลกากรและมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร
- เป็นเวทีสำหรับการแก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก และหากไม่สามารถตกลงกันได้ ก็จะจัดตั้งคณะผู้พิพากษา (Panel) ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ข้อเสนอแนะ
- ติดตามสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศและให้มีการทบทวนนโยบายการค้าของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามแนวทางการค้าเสรี

- ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านข้อมูล ชี้แนะนำ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างเพียงพอตลอดจนทำการศึกษาประเด็นการค้าที่สำคัญๆ
- ประสานงานกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก เพื่อให้นโยบายเศรษฐกิจโลกสอดคล้องกันยิ่งขึ้น

2.3 หลักการสำคัญขององค์การการค้าโลก

องค์การการค้าโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลให้เกษตรโลกเป็นเสรี ประกอบด้วยประเทศสมาชิกจากประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา กฎระเบียบขององค์การการค้าโลกจึงเป็นการค้าเสรีและเป็นธรรม (Free and Fair Trade) โดยองค์การการค้าโลกได้กำหนดหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกับแกตตีให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติดังนี้

(1) กำหนดให้ใช้มาตรการการค้าระหว่างประเทศโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ซึ่งมีข้อกำหนดได้แก่ (ก) ให้การปฏิบัติแก่สินค้านำเข้าจากทุกประเทศเท่าเทียมกัน (Most Favored Nation Treatment: MFN) คือ เรียกเก็บภาษีศุลกากร หรือเก็บค่าธรรมเนียมในการนำเข้าใดๆ จากประเทศสมาชิกทุกประเทศในอัตราเดียวกัน และ (ข) ให้การปฏิบัติกับสินค้านำเข้าเหมือนกับสินค้าภายในประเทศ (National Treatment) คือเมื่อสินค้านำเข้าผ่านพรมแดนเข้ามาแล้ว จะต้องได้รับการปฏิบัติเหมือนกับที่รัฐบาลปฏิบัติต่อสินค้าที่ผลิตในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บภาษีภายในหรือการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ

(2) การกำหนดและบังคับใช้มาตรการทางการค้าจะต้องมีความโปร่งใส (Transparency) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ประเทศสมาชิกต้องพิมพ์เผยแพร่กฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรการทางการค้าแก่สาธารณชน และให้แจ้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงให้ประเทศสมาชิกอื่นทราบ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบหรือมาตรการทางการค้า

(3) คุ่มครองผู้ผลิตภายในด้วยภาษีศุลกากรเท่านั้น (Tariff-only Protection) ห้ามใช้มาตรการจำกัดการนำเข้าทุกชนิด ยกเว้นในกรณีสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตมนุษย์ พืชและสัตว์ หรือเพื่อความมั่นคงของประเทศ และให้ใช้ภาษีศุลกากรเป็นมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้ผลิตภายในเท่านั้น แต่ทั้งนี้จะต้องพร้อมที่จะเข้าร่วมการเจรจาเพื่อลดอัตราภาษีลง

(4) ร่วมกันทำให้การค้าระหว่างประเทศมีเสถียรภาพและมั่นคง (Stability and Predictability in Trading Conditions) ประเทศสมาชิกต้องไม่เพิ่มภาษีศุลกากรเกินกว่าอัตราที่ผูกพันไว้ (Bound Rate) หากจำเป็นต้องเพิ่ม จะต้องมีการหารือและชดเชยผลประโยชน์ให้ประเทศที่เสียหาย

(5) ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม (Fair Competition) องค์การการค้าโลกห้ามประเทศสมาชิกให้การอุดหนุนการผลิตและการส่งออก จนมีผลบิดเบือนกลไกตลาด และอนุญาตให้สมาชิกใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Antidumping Measures) และเก็บภาษีต่อต้านการอุดหนุนสินค้า (Counter-veiling Duties) หากได้สวนแล้วพบว่ามี การทุ่มตลาดหรืออุดหนุนจริง และก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศนั้น

(6) มีสิทธิใช้ข้อยกเว้นในกรณีฉุกเฉินและจำเป็น (Necessary Exceptions and Emergency Action) ในกรณีที่มีการนำเข้ามากผิดปกติ ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการคุ้มกันชั่วคราว และสามารถจำกัดการนำเข้ามากผิดปกติ ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการคุ้มกันชั่วคราว และสามารถจำกัดการนำเข้าเพื่อจุดประสงค์ในการแก้ไขปัญหาขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ หรือเพื่อรักษาสุขภาพของประชาชน สัตว์ และพืช เพื่อศีลธรรมอันดี และเพื่อความมั่นคงภายใน

(7) ให้มีการรวมกลุ่มทางการค้าเพื่อลดภาษีระหว่างกันได้ หากมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการค้า (No Trade Block) การรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะขยายการค้าระหว่างกันและจะต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อกีดกันการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม และเมื่อรวมแล้วต้องไม่กระทบผลประโยชน์เดิมของประเทศนอกกลุ่ม

(8) มีกระบวนการยุติข้อพิพาททางการค้าให้คู่กรณี (Trade Dispute Settlement Mechanism) กรณีที่มีการขัดแย้งทางการค้า ให้คู่กรณีปรึกษาหารือและหากแก้ไขไม่ได้ให้ใช้กระบวนการองค์การการค้าโลกเพื่อยุติข้อพิพาท โดยยื่นเรื่องต่อองค์กรระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Body: DSB) เพื่อจัดตั้งคณะลูกขุนขึ้นพิจารณากรณีดังกล่าวและส่งรายงานผลการพิจารณาให้ประเทศสมาชิกอื่นร่วมกันพิจารณาบังคับให้เป็นไปตามผลการพิจารณาของคณะลูกขุนหากไม่ทำตามผลการตัดสินให้ประเทศผู้เสียหายทำการตอบโต้ทางการค้าได้

(9) ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการปฏิบัติตามพันธกรณี (Special and Differential Treatment for LDCs) ผ่อนผันให้ประเทศกำลังพัฒนาจำกัดการนำเข้าได้ หากมีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และรักษาเสถียรภาพดุลการชำระเงิน และให้โอกาสประเทศพัฒนาแล้วให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preference: GSP) แก่ประเทศกำลังพัฒนาได้ แม้จะขัดกับหลัก MFN ก็ตาม ทั้งนี้ ประเทศพัฒนาแล้วจะต้องไม่หวังหรือเรียกร้องสิ่งตอบแทนเมื่อลดหย่อนภาษีให้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความตกลงต่างๆ ที่อยู่ภายใต้องค์การการค้าโลก เช่น ความตกลง
เกษตร ความตกลงการค้าบริการ ความตกลงว่าด้วยการกำหนดกฎระเบียบด้านสุขอนามัย
และมาตรฐานสำหรับสินค้านำเข้า ความตกลงว่าด้วยมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด และความ
ตกลงว่าด้วยการอุดหนุน ความตกลงทั้งหมดเหล่านี้ จะอยู่บนพื้นฐานหลักการทั้ง 9 ข้อ

2.4 ความตกลงที่สำคัญภายใต้ WTO

(1) ความตกลงแม่บท

(1.1) ความตกลงมาร์ราเจซจัดตั้งองค์การการค้าโลก (GATT 1947)

(1.2) ความตกลงแกตต์ 1994 (2537) (หรือ WTO)

(2) การเปิดตลาด

(2.1) การลดภาษีศุลกากรสินค้าอุตสาหกรรม (รวมสินค้าประมง) ดำเนินการ

ดังนี้

- ประเทศต่างๆ ลดภาษีลงเฉลี่ยร้อยละ 33 ภายใน 5 ปี (เริ่มมกราคม
2538) ยกเว้นสิ่งทอให้ลดภาษีลงภายใน 10 ปี

- ห้ามเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษยกเว้นที่มีการเก็บอยู่เดิมและได้แจ้ง WTO
ไว้

สำหรับประเทศไทย ได้ผูกพันที่จะลดภาษีศุลกากร สินค้าอุตสาหกรรมลง
โดยเฉลี่ยร้อยละ 28 จำนวน 3,153 รายการ (พิกัด 6-7 หลัก)

(2.2) สินค้าเกษตร

ความตกลงกำหนดให้เปลี่ยนมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น การ
กำหนดปริมาณ หรือการห้ามการนำเข้า เป็นมาตรการภาษีศุลกากรทั้งหมด และลดภาษีลง
ร้อยละ 36 ภายใน 6 ปี สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนประเทศกำลังพัฒนาลดร้อยละ 24
ภายใน 10 ปี และแต่ละรายการสินค้าต้องลดลงอย่างน้อยร้อยละ 10 ตัวอย่างเห็นได้จากการ
ส่งออกมันสำปะหลังของไทยไปสหภาพยุโรป ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2527 สหภาพยุโรปได้ทำ
สัญญาจำกัดปริมาณการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraint Agreement: VER)
กับไทย โดยมีการกำหนดปริมาณการนำเข้ามันสำปะหลังจากไทยในแต่ละปี แต่หลังจากการ
เจรจาการค้ารอบอุรุกวัย สัญญานี้ได้ถูกยกเลิกไป และได้เปลี่ยนมาใช้มาตรการภาษีศุลกากร
แทน

นอกจากนั้น ก็จะต้องลดมาตรการการอุดหนุนภายในที่บิดเบือนการค้าลง ร้อยละ 20 ภายใน 6 ปี สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนประเทศกำลังพัฒนาจะต้องลดลงร้อยละ 13 ภายใน 10 ปี ส่วนการอุดหนุนการส่งออก ให้ประเทศพัฒนาแล้วลดปริมาณที่ได้รับการอุดหนุนลงร้อยละ 21 และลดเงินอุดหนุนลงร้อยละ 36 ภายใน 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนา ลดปริมาณที่ได้รับการอุดหนุนลงร้อยละ 14 และลดการให้เงินอุดหนุนร้อยละ 24 ภายใน 10 ปี เป็นต้น

(2.3) สิ่งทอและเสื้อผ้า

เป็นเวลากว่า 30 ปี ที่การค้าสิ่งทอถูกจัดระเบียบอยู่ภายใต้ความตกลงสิ่งทอที่เรียกว่า Multifibre Arrangement (MFA) ซึ่งอนุญาตให้ผู้นำเข้าจำกัดการนำเข้าสิ่งทอเป็นรายประเทศได้ ดังนั้น ประเทศที่มีศักยภาพในการผลิต จึงไม่อาจส่งออกได้ตามกำลังการผลิต แต่หลังจากการเจรจาอบอุรุกวัย ประเทศผู้นำเข้าจะต้องปรับตัว โดยค่อยๆ ยกเลิกมาตรการจำกัดการ

นำเข้าดังกล่าวให้หมดไปภายใน 10 ปี นับจากปี 2538 และในช่วง 10 ปี รายการใดที่ถูกจำกัดโควตาก็จะต้องขยายโควตาให้มากขึ้น

(2.4) พิธีสารมาร์ราเกช (ข้อผูกพันการลดภาษีศุลกากร)

(3) กลุ่มความตกลงเกี่ยวกับวิธีนำสินค้าเข้า

(3.1) ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

การกำหนดระดับความปลอดภัย และการตรวจสอบมาตรฐานสินค้านำเข้า จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่วางไว้ระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันมิให้แต่ละประเทศกำหนดมาตรฐานตามใจชอบ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการค้า

(3.2) ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

ได้มีการขยายความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าที่เป็นผลจากการเจรจาอบโตเกียวให้ชัดเจนขึ้น โดยก่อให้เกิดความมั่นใจว่า กฎข้อบังคับทางด้านเทคนิคและมาตรฐาน รวมถึงการทดสอบและระเบียบการรับรองจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะในเรื่อง MFN และ National Treatment นอกจากนี้มีการรับรองว่า ประเทศต่างๆ จะไม่ขัดขวางการใช้มาตรการเพื่อปกป้องสุขอนามัยของมนุษย์ สัตว์ และพืช หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งความตกลงฉบับใหม่นี้ได้ปรับปรุงแก้ไขความตกลงเดิมให้ครอบคลุมถึงขบวนการผลิตและวิธีการผลิต และจัดทำรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลท้องถิ่นและองค์กรที่มีใช้รัฐ

(3.3) ความตกลงว่าด้วยการปฏิบัติตามข้อ 7 ของความตกลงแกตต์ 1994 (การประเมินราคาเพื่อการศุลกากร)

กำหนดให้หน่วยงานศุลกากรของประเทศต่างๆ ใช้ราคาตามใบส่งของในการคำนวณมูลค่าสินค้าเพื่อการเก็บภาษีศุลกากร หากมีข้อสงสัยในราคาดังกล่าว ก็ให้ใช้วิธีประเมินราคาตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในความตกลง

(3.4) ความตกลงว่าด้วยการตรวจสอบก่อนส่งออก

ความตกลงนี้ได้ให้การรับรองว่า หลักเกณฑ์และพันธกรณีของแกตต์จะใช้กับตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากรัฐในการทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านราคาสินค้า ปริมาณ และคุณภาพของสินค้าตามที่มีการสั่งซื้อ พันธกรณีดังกล่าวจะรวมถึงการไม่เลือกปฏิบัติ ความโปร่งใส ปกป้องความลับข้อมูลทางการค้า หลีกเลี่ยงความล่าช้าอย่างไม่มีเหตุผล และหลีกเลี่ยงการขัดแย้งของตัวแทน รวมถึงข้อกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคตามที่มีการร้องขอ

(3.5) ความตกลงว่าด้วยกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า

ความตกลงนี้ มุ่งถึงการพิจารณาประสานเกี่ยวกับกฎระเบียบแหล่งกำเนิดสินค้า ให้เป็นบรรทัดฐานเดียวที่คล้ายคลึงกัน เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจว่า กฎระเบียบดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น กฎระเบียบดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการค้ากำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าที่ใช้เป็นเงื่อนไขในการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร

(3.6) ความตกลงว่าด้วยวิธีดำเนินการออกใบอนุญาตนำเข้า

กำหนดแนวทางปฏิบัติ และกำหนดระยะเวลาแน่นอนที่หน่วยงานของรัฐจะต้องออกใบอนุญาตนำเข้า เพื่อมิให้มีการกีดกันการค้า โดยอาศัยใบอนุญาตนำเข้า

(4) กลุ่มความตกลงด้านกฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน

(4.1) ความตกลงว่าด้วยมาตรการปกป้อง

กำหนดให้ประเทศผู้นำเข้าระบุสินค้าที่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งผลิตสินค้าที่เหมือนกันหรือแข่งขันกับสินค้านำเข้า นอกจากนี้ยังกำหนดให้ใช้มาตรการโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อแหล่งนำเข้า และได้ห้ามใช้มาตรการที่เรียกว่า เป็นมาตรการคลุมเครือ (Grey Area Measures) โดยกำหนดไม่ให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export

Restraint Agreements: VERs) หรือมาตรการควบคุมทางการตลาด หรือมาตรการที่คล้ายคลึงกันอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการส่งออกหรือนำเข้า

(4.2) ความตกลงว่าด้วยการปฏิบัติตามข้อ 6 ของความตกลงแกตต์ 1994 (การต่อต้านการทุ่มตลาด)

ได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ และวิธีการไต่สวนการทุ่มตลาดในรายละเอียด และทำให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อประเทศต่างๆ จะได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกันเป็นการลดโอกาสที่อาจมีประเทศผู้นำเข้าใช้มาตรการนี้กีดกันการค้าอย่างไม่เป็นธรรม

(4.3) ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้

ได้มีการปรับปรุงให้กำหนดประเภทของการอุดหนุนไว้อย่างชัดเจนว่า การอุดหนุนประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ต้องห้าม ประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ทำได้ และประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่เมื่อทำแล้วอาจถูกใช้มาตรการตอบโต้ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในการไต่สวนเพื่อการตอบโต้สินค้าเข้าที่ได้รับการอุดหนุนจากประเทศผู้ผลิต เพื่อให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติ

(5) ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS)

GATS หรือ General Agreement on Trade in Service ความตกลงนี้เป็นผลมาจากการเจรจาพหุภาคีรอบอุรุกวัย บัญญัติกฎและหลักการเกี่ยวกับการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกถือปฏิบัติเพื่อให้การค้าระหว่างประเทศดำเนินไปโดยเปิดเผยและเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ

กรณีตัวอย่าง : การเปิดเสรีการค้าบริการด้านการเงิน

ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2542 ไทยและสมาชิก WTO (69 ประเทศ) ได้เปิดเสรีการค้าบริการด้านการเงิน โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ ความโปร่งใส (Transparency) หลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive Liberalization) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้อ่อนเคราะห์ (Most Favored Nation Treatment: MFN)

ขอบเขตของการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการเงิน มี 2 ประเภท

1. การประกันภัย เช่น ประกันชีวิต ประกันวินาศภัย และบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการประกัน

2. การธนาคารและบริการด้านการเงินอื่นๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทจัดการกองทุน

หลักการคือ ต้องเข้าสู่ตลาดเสรี และมีการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National treatment)

(6) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs)

TRIPs หรือ Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights หมายถึง สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า เช่น สิทธิบัตร (patent) ลิขสิทธิ์ (copyright) เครื่องหมายการค้า (trade-mark) เป็นต้น ซึ่งประเทศต่างๆ จะต้องออกกฎระเบียบที่ให้การคุ้มครองสินค้าทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้ความตกลงที่เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เกิดขึ้นจากการเจรจารอบอุรุกวัย

(7) ความตกลงว่าด้วยมาตรการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า (TRIMs)

TRIMs หรือ Trade-Related Investment Measures หมายถึง มาตรการด้านการลงทุนที่มีผลในทางจำกัดบิดเบือนทางการค้า หลักการที่สำคัญ คือ ทุกประเทศต้องยกเลิก มาตรการลงทุนที่มีผลเท่ากับการกีดกันการนำเข้าโดยประเทศพัฒนาแล้วต้องยกเลิกใน 2 ปี ประเทศกำลังพัฒนาใน 5 ปี มาตรการเหล่านี้ ได้แก่ มาตรการกำหนดให้ใช้วัตถุดิบในประเทศ ในการผลิตสินค้า (local content requirement) ไม่ว่าข้อกำหนดนี้จะเป็นข้อบังคับหรือเงื่อนไข ต่อการที่ผู้ผลิตภายในจะได้รับสิทธิพิเศษใดๆ ก็ตาม เช่น สิทธิในข้อยกเว้นภาษีตามนโยบาย ส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

(8) ความตกลงว่าด้วยการยุติข้อพิพาท

กฎและขั้นตอนการยุติข้อพิพาทภายใต้การเจรจารอบอุรุกวัย (The Uruguay Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes) เป็นระบบการยุติกรณีพิพาทรวมที่มีความคล่องตัวมากกว่าเดิม และเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิก WTO ดำเนินการร้องเรียนความเสียหายที่เกิดขึ้นภายใต้ความตกลงการค้าฉบับใดฉบับหนึ่ง ซึ่งอยู่ในการดูแลของ WTO ได้ โดยได้กำหนดบทบัญญัติให้ประเทศต้นเหตุต้องดำเนินการ ตามผลการพิจารณาของคณะลูกขุน อย่างไรก็ตาม ประเทศต้นเหตุจะสามารถขออุทธรณ์ได้ หากไม่พอใจผลการพิจารณา แต่จะต้องเป็นการอุทธรณ์ในเฉพาะประเด็นทางกฎหมายเท่านั้น และเมื่อคณะอุทธรณ์ได้ตัดสินออกมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ประเทศต้นเหตุและคู่กรณี จะต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไข

ความตกลงทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นพันธกรณีหลายฝ่าย (Multilateral Obligations) ซึ่งประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกทุกประเทศ จะต้องเป็นภาคีของความตกลง

ลง ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่มีการก่อตั้งองค์การการค้าโลกในปี พ.ศ.2538 แต่สำหรับ 4 ความตกลง

ต่อไปนี้เป็นเพียงความตกลงหลายฝ่าย (Plurilateral Agreements) ซึ่งมีประเทศสมาชิกเพียงบางประเทศเท่านั้นเป็นภาคีของความตกลง

(9) ความตกลงว่าด้วยการค้าเครื่องบินพลเรือน

มีประเทศสมาชิกจำนวน 21 ประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีของความตกลง โดยมีจุดประสงค์เพื่อกำจัดมาตรการการนำเข้าเครื่องบินทุกประเภท นอกเหนือจากเครื่องบินที่ใช้ในกิจการทหาร และยังคงครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น เครื่องยนต์และชิ้นส่วนเครื่องบิน ส่วนประกอบของแบบจำลองการบิน ความตกลงประกอบด้วยกฎเกณฑ์ในเรื่องการจัดซื้อ และสิ่งจูงใจในการซื้อเครื่องบินพลเรือนของรัฐบาล และการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ธุรกิจการค้าเครื่องบินพลเรือน

(10) ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐ

มีประเทศสมาชิกจำนวน 23 ประเทศ เข้าร่วมเป็นภาคีของความตกลง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดซื้อโดยรัฐเป็นไปอย่างเสรี เสมอภาค และโปร่งใส โดยกำหนดให้การบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบพิจารณา และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อโดยรัฐ เป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งผู้ผลิตภายในและต่างประเทศ

(11) ความตกลงว่าด้วยนมและผลิตภัณฑ์นมระหว่างประเทศ

ความตกลงนี้มีวัตถุประสงค์ในการขยายการค้า และเปิดเสรีทางการค้าและผลิตผลิตภัณฑ์นม ส่งเสริมให้มีเสถียรภาพทางการค้าโดยพยายามที่จะขจัดภาวะการขาดแคลน ภาวะล้นตลาด และภาวะความไม่แน่นอนในราคา มุ่งที่จะช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา และเสริมสร้างความร่วมมือทางการค้าและผลิตผลิตภัณฑ์นมระหว่างประเทศ ความตกลงนี้อยู่ใความดูแลของคณะมนตรีว่า

มนตรีว่าด้วยการค้านมและผลิตภัณฑ์นม ได้ครอบคลุมสินค้านมและผลิตภัณฑ์ทุกชนิด มีการกำหนดราคาส่งออกขั้นต่ำ สำหรับสินค้านมผง เนย และเนยแข็ง

(12) ความตกลงว่าด้วยเนื้อวัวระหว่างประเทศ

ความตกลงนี้มุ่งที่จะส่งเสริมการขยายตลาด เปิดเสรี และรักษาเสถียรภาพของการค้าเนื้อวัวและปศุสัตว์ และเสริมสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ โดยความตกลงจะครอบคลุมถึงสินค้า เนื้อวัว เนื้อลูกวัว และวัวมีชีวิต โดยที่คณะมนตรีว่าด้วยการค้าเนื้อวัวระหว่างประเทศ จะเป็นผู้ประเมินอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของเนื้อวัวของ

โลก และเป็นผู้ดูแลจัดหาเวทีในการเจรจาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการค้าเนื้อวัว รวมถึงดูแลข้อผูกพันการค้าทวิภาคี และการค้าหลายฝ่ายของสินค้าเนื้อวัว

สถานะปัจจุบัน

เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2540 ที่ประชุมคณะมนตรีว่าด้วยเนื้อสัตว์ระหว่างประเทศ และคณะมนตรีว่าด้วยนมและผลิตภัณฑ์นมระหว่างประเทศ เห็นควรให้ยกเลิกความตกลงทั้งสองเนื่องจากเห็นว่า WTO มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน ประกอบกับเห็นว่าความตกลงเกษตรและความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชก็กำกับดูแลเรื่องเนื้อปอไวน์ และเรื่องนมและผลิตภัณฑ์นมระหว่างประเทศอยู่แล้ว

2.5 ผลงานของ WTO

WTO ได้จัดให้มีการประชุมในประเทศต่างๆ ดังนี้

ครั้งที่ 1 ประเทศสิงคโปร์ 9-13 ธันวาคม 2539

ครั้งที่ 2 นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ 18-20 พฤษภาคม 2541

ครั้งที่ 3 นครซีแอตเติล ประเทศสหรัฐอเมริกา 30 พฤศจิกายน 2542

ครั้งที่ 4 เมืองโคฮา ประเทศอาร์เจนตินา 9-13 พฤศจิกายน 2544

ครั้งที่ 5 เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก 10-14 กันยายน 2546

ความสำเร็จจากการประชุม WTO ที่ผ่านมามี การจัดให้ประเทศสมาชิกเจรจาทำความตกลงเปิดตลาดสินค้าโทรคมนาคม และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นผลสำเร็จ รวมทั้งการเจรจาทำข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการด้านการเงิน ซึ่งเป็นการปรับปรุงครั้งที่ 2 จากที่ได้มีการผูกพันเปิดเสรีเมื่อตอบเปิดการเจรจารอบอุรุกวัย นอกจากนี้ ยังได้มีบทบาทสำคัญในการยุติกรณีพิพาททางการค้าของประเทศสมาชิก และควบคุมให้มีการปฏิบัติตามความตกลงรอบอุรุกวัยทั้งหลายอย่างเคร่งครัด

2.6 เกณฑ์การตัดสินกรณีพิพาททางการค้าภายใต้ WTO

ในรัฐธรรมนูญทางการค้าระหว่างประเทศ ทุกประเทศต่างมุ่งหวังให้ประเทศของตนได้ประโยชน์สูงสุดจากการค้า ดังนั้น ข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศจึงมีมานานแล้ว ก่อนที่แกตต์จะกลายเป็น WTO แต่แกตต์เป็นเพียงความตกลงพหุภาคีที่ประเทศภาคีให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติตามและใช้หลักการยอมรับผลการตัดสินด้วยฉันทามติ (consensus) ทำให้กลไกการยุติ

ข้อพิพาททางการค้าภายใต้แอกตต์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่ข้อบกพร่องนี้มีการปรับปรุงแก้ไขในการเจรจาอนุสัญญาโดยสมาชิกที่มีข้อขัดแย้งและตกลงกันไม่ได้ จะต้องยื่นเรื่องให้องค์กรระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Body-DSB) ตั้งคณะลูกขุน (Panel) ทำการพิจารณาตัดสิน สมาชิก WTO จะต้องยอมรับการตัดสินของคณะลูกขุนโดยอัตโนมัติ ประเทศหนึ่งประเทศใดจะคัดค้านไม่ได้ ยกเว้นมีเสียงคัดค้านเป็นฉันทามติ หรือหากมีการอุทธรณ์ เมื่อองค์กรอุทธรณ์ตัดสินแล้วประเทศสมาชิกทุกประเทศจะต้องยอมรับและถือเป็นสิ้นสุดกรณีพิพาท

2.7 ประเทศไทยกับองค์การการค้าโลก

ประเทศไทยเป็นสมาชิกก่อตั้งของ WTO ลำดับที่ 59 เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2537 หากพิจารณาตามบทบัญญัติของประเทศไทยได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกในด้านการเปิดตลาดการค้า ทั้งการลดภาษีศุลกากรและการยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย และด้านการเปิดเสรีตลาดการค้าบริการระหว่างประเทศ นอกจากนี้กฎระเบียบทางการค้าที่ได้รับการปรับปรุงให้ชัดเจนรัดกุมและเป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการระงับข้อพิพาทซึ่งบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศเล็กๆ เช่น การที่ไทยจะไม่ถูกประเทศใหญ่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจบังคับแต่ข้างเดียว

ในทางตรงข้ามหากมองในด้านลบ การเข้าเป็นสมาชิกก็ทำให้ไทยต้องมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบเช่นเดียวกัน และจะต้องปรับตัวเพื่อสู้กับการแข่งขันที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

2.8 กรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศของไทย

กรณีพิพาทจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กรณีที่ยุติแล้วและกรณีที่ยังไม่ยุติ

2.8.1 กรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศของไทยที่ยุติแล้ว

(1) สหรัฐฯ ร้องเรียนไทยจำกัดการนำเข้าและเลือกปฏิบัติในการเก็บภาษีท้องถิ่นระหว่างผู้นำเข้าและบุหรี่ยาสูบที่ผลิตในประเทศประเทศไทยมี พ.ร.บ. พ.ศ.2509 ม.27 ห้ามนำเข้าหรือส่งออกเมล็ดพันธุ์และผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกประเภท กำหนดอัตราภาษีสรรพสามิตที่แตกต่างกันระหว่างบุหรี่ยาสูบที่ผลิตในประเทศและที่ผลิตจากต่างประเทศ ยกเว้นภาษี

การค้าแก่ผู้ผลิตภายในประเทศ แต่เก็บภาษีการค้าจากนุหรี่นำเข้า สหรัฐฯ จึงได้ร้องเรียนต่อ
แกตต์ในปลาย ธันวาคม 2532 ว่าไทยละเมิดข้อตกลง

แกตต์ 2 ข้อ คือ (1) การห้ามนำเข้านุหรี่ และ (2) การเลือกปฏิบัติในการ
เก็บภาษี สหรัฐฯ ขอให้ไทยเปิดเสรีในการนำเข้า การลงทุนและกาโฆษณา นุหรี่ มิฉะนั้น
สหรัฐฯ จะใช้ ม.301 ตอบโต้การค้าแก่ไทย ฝ่ายไทยอ้างด้านสุขอนามัยและปัญหาสิ่งแวดล้อม
และจะแก้ไขข้อพิพาทภาษีให้เท่ากัน ที่ประชุมแกตต์จึงได้มติวันที่ 7 พฤศจิกายน 2533 ว่าไทยใช้
มาตรการห้ามนำเข้าไม่ได้ ห้ามโฆษณาและควบคุมปริมาณนุหรี่หรือออกสู่ตลาดได้ ผลการตัดสิน
ไทยต้องอนุญาตให้นำเข้านุหรี่จากต่างประเทศไทย และสหรัฐฯ ยกเลิกใช้ ม.301 แก่ไทย

(2) สหภาพยุโรป (EU) กำหนดการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋อง

EU เริ่มใช้โควตาธรรม (Global Quota) ในการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋อง
ตั้งแต่ 1 มกราคม 2536 เป็นเวลา 4 ปี ประเทศได้รับผลกระทบมาก คือ ไทย อินโดนีเซีย และ
ฟิลิปปินส์ ไทย และฟิลิปปินส์ จึงหารือกับ EU เมื่อ 7 เมษายน 2537 ผลคือ EU ยืนยันว่าจะ
ยกเลิกโควตาภายใน 4 ปี ปัจจุบันยกเลิกแล้ว

(3) สหรัฐฯ กำหนดโควตาการนำเข้าใบยาสูบ

สหรัฐฯ มีกฎหมายบังคับผู้ผลิตนุหรี่ในสหรัฐฯ ต้องใช้ยาสูบที่ปลูกใน
ประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 เพื่อช่วยเหลือการผลิตในยาสูบ ไทยจึงร่วมกับประเทศที่ได้รับ
ผลกระทบจากกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล โคลัมเบีย เอลซัลวาดอร์ กัวเตมาลา
และซิมบับเว ขอหารือกับสหรัฐฯ โดยมีบราซิลเป็นแกนนำขอให้แกตต์ตั้งคณะลูกขุนพิจารณา
เมื่อ 25 มกราคม 2538

คณะลูกขุนได้ตัดสินว่า กฎหมายสหรัฐฯ เป็นการกีดกันทางการค้า และ
เก็บค่าธรรมเนียมสินค้าขาเข้าสูงกว่าสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศ ดังนั้นสหรัฐฯ ต้องปรับ
กฎหมายให้สอดคล้องกับแกตต์ และให้การชดเชยในรูปของโควตาการนำเข้าแก่ไทย

(4) EU เปลี่ยนแปลงระเบียบการเก็บภาษีนำเข้าข้าว

EU ได้เปลี่ยนระเบียบเก็บภาษีนำเข้าข้าวจากการเก็บค่าธรรมเนียม
(Levy) มาใช้ระบบภาษี (Tariff) กำหนดโดยใช้ราคาอ้างอิง (Reference Price) แทนราคาซื้อ
ขายจริง ทำให้ข้าวหอมมะลิไทยต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตราสูงกว่าที่ควรจ่ายจริง ทั้งนี้มีผล
ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2538 ไทยจึงร้องเรียน WTO ให้ EU ยกเลิกระบบการใช้ราคาอ้างอิงใน
การคำนวณภาษีขาเข้า ผลจากการหารือ คือ EU ยลดขมเขยโควตาข้าวเข้า มันสำปะหลัง
10,000 ตัน/ปี และโควตาภาษีปลายข้าว 41,600 ตัน อัตราภาษีที่ต่ำกว่าที่เรียกเก็บปกติ 28

ECU/ตัน ส่วน Reference Price นั้น ทั้งสองฝ่ายมีสิทธิ์ทบทวนได้แต่ต้องไม่ทบทวนก่อนปี 2541

(5) สหรัฐฯ ห้ามนำเข้ากุ้งทะเลเพื่อพิทักษ์เต่าทะเล

สหรัฐฯ มีบทบัญญัติห้ามนำเข้ากุ้งที่จับโดยวิธีที่เป็นอันตรายต่อเต่าทะเล โดย 2534 สหรัฐฯ ใช้กับประเทศในเขตทะเลแคริบเบียน และปี 2538 สหรัฐฯ ใช้กับทุกประเทศที่ทั่วโลก ไทยได้รับผลกระทบดังกล่าว ดังนั้นไทยจึงกำหนดให้เรือประมงกุ้งติดตั้งเครื่องมือแยกเต่า (Turtle Excluder Devices: TEDs) และสหรัฐฯ ได้ให้การรับรอง (Certify) ตั้งแต่ 8 พฤศจิกายน 2539 ซึ่งเทียบเท่ากับยอมให้ไทยส่งกุ้งทุกชนิดเข้าไปจำหน่ายสหรัฐฯ ได้ แต่ต้องมีการทบทวนการรับรองทุกปี ซึ่งก็ยังไม่แน่นอนว่าสหรัฐฯ จะซื้อกุ้งทุกปี ในวันที่ 8 ตุลาคม 2539 ไทย มาเลเซีย อินเดียน และปากีสถาน ได้ฟ้องร้องสหรัฐฯ ภายใต้ WTO เพื่อให้การส่งออกกุ้งมีความแน่นอน WTO จัดตั้ง DBS ขึ้นพิจารณาเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2540 โดยมีอีก 14 ประเทศ (EU ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ฮองกง ออสเตรเลีย เม็กซิโก โคลัมเบีย ศรีลังกา คอสตาริกา เอกวาดอร์ และไนจีเรีย) แจ้งขอมีส่วนร่วมในฐานะประเทศที่สามที่มีส่วนได้เสีย ผลการตัดสินคดี สหรัฐฯ ต้องเปิดให้มีการนำเข้ากุ้งอย่างเสรี

2.8.2 กรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศของไทยที่ยังไม่ยุติ

(1) ออสเตรเลีย และไต้หวันจากไทย

ออสเตรเลียเปิดนำเข้าไก่ต้มสุกจากไทย สหรัฐฯ และเดนมาร์ก ตั้งแต่ปี 2540 กำหนดมาตรฐานสุขอนามัยสูงมาก เช่น อุณหภูมิไก่ต้มสุกที่ 74 องศาเซลเซียส ใช้เวลาต้ม 105 นาที หรือ ณ 70 องศาเซลเซียส ใช้เวลาต้ม 125 นาที เพื่อฆ่าเชื้อโรค Infections Brusal Disease Birus (IBDV) และโรคนิวคาสเซิล มาตรฐานดังกล่าวเป็นการอ้างผลการทดลองของสถาบัน Wey Bridge ในอังกฤษ ซึ่งไทยไม่สามารถทำได้ในเชิงพาณิชย์ เพราะปกติใช้อุณหภูมิเวลาต้ม 70 องศาเซลเซียส และใช้เวลา 15 นาที ก็เป็นมาตรฐานที่ดีแล้ว และขอให้ออสเตรเลียทบทวนใหม่ โดยไทยเจรจาระดับทวิภาคีกับออสเตรเลียมา 8 ปี แต่ออสเตรเลียไม่ยอมทบทวน เพราะต้องการปกป้องบริษัทผู้ผลิตภายในประเทศ (บ.อีกัน) ทั้งที่หน่วยงานด้านสุขอนามัยยืนยันว่าสามารถฆ่าเชื้อได้ในอุณหภูมิที่ต่ำกว่า 74 องศาเซลเซียสในเวลา 105 นาทีได้ และมาตรฐานที่กำหนดคงไม่มีประการใด สามารถส่งไก่ต้มสุกเข้าออสเตรเลียได้ สำหรับเรื่องนี้ หากตกลงกันไม่ได้ ไทยต้องยื่นเรื่องเข้า WTO ต่อไป โดยกรมปศุสัตว์ไทยและสถาบันอาหารต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า อุณหภูมิที่นำไก่ผ่านความร้อนต่ำกว่ามาตรฐาน Wey Bridge จะไม่ก่อให้เกิดการระบาดของ IBDV

(2) EU ตัด GSP สินค้าเกษตร 18 รายการ

การที่ EU ตัด GSP สินค้าเกษตรไทย 18 รายการ ตั้งแต่ 1 มกราคม 2542 โดยอ้างว่าพิจารณาจากดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (Specialization Index: SI) และดัชนีการพัฒนา (Development Index DI) ใช้สถิติการนำเข้าของ EU ปี 2537 เป็นฐานในการคำนวณ ซึ่งปี 2537 เป็นปีที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัวสุดขีด ดัชนีทั้ง 2 ตัวจึงสูง EU อ้างว่าเศรษฐกิจไทยดีแล้วไม่ควรได้รับ GSP อีก แต่ EU ไม่ตัดการให้ GSP แก่กลุ่ม ACP คินยา ไอเวอรีโคสต์ ซึ่งเป็นประเทศด้อยพัฒนาด้านิคมของ EU ผู้ส่งออกสินค้าเกษตร 18 รายการของไทย จึงต่อต้านสินค้าจาก EU และขอใช้สถิติการค้าปี 2540 เป็นฐานในการคำนวณแทนปี 2537 และไทยจะขอให้การเจรจาเข้าสู่เวที WTO ในปลายปี 2542

(3) เหล็กโปแลนด์ท่วมตลาดไทย

เดือนกันยายน 2541 รัฐบาลโปแลนด์ได้ร้องเรียนต่อ WTO ภายใต้ DSB กรณีที่ไทยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (Anti-Dumping: AD) เหล็กโครงสร้างรูป H จากโปแลนด์ซึ่งยังเป็นกระบวนการพิสูจน์ความเสียหายที่ไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของการ Consultation อันเป็นขั้นตอนแรกของ DSB

(4) สหรัฐฯ กล่าวหาไทยท่วมตลาดสับปะรด

สหรัฐฯ เรียกเก็บอากรตอบโต้สินค้าสับปะรดจากไทยโดยกล่าวหาว่าไทยท่วมตลาด (AD) สินค้าสับปะรด ทำให้ผู้ผลิตในสหรัฐฯ ได้รับความเสียหาย ผู้ส่งออกสับปะรดไทยบางรายขอให้สหรัฐฯ ทบทวนก็จะได้รับการลดอากรลงมา แต่ผู้ส่งออกสับปะรดไทยก็ยังคงได้รับการกีดกันจากสหรัฐฯ ทั้งๆ ที่บริษัทผลิตสับปะรดของสหรัฐฯ ที่ตั้งในอินโดนีเซียส่งสินค้าสับปะรดเข้าไปจำหน่ายในสหรัฐฯ ได้ การทบทวนของสหรัฐฯ จะเสร็จสิ้นใน 1 ปี 6 เดือน ซึ่งเป็นกำหนดเวลาใกล้กับที่สหรัฐฯ จะทบทวนแบบ Sunset Review ในกลางปี 2000 และผลต่อการพิจารณา Sunset Review สหรัฐฯ จะประกาศยกเลิกมาตรการท่วมตลาดสินค้าสับปะรดเมื่อใช้มาตรการครบ 5 ปี ดังนั้นในต้นปี 2000 ไทยต้องพิสูจน์ให้ได้ก่อนที่สหรัฐฯ จะพิจารณา Sunset Review ในกลางปี 2000 ว่า บริษัทสับปะรดของสหรัฐฯ ไม่ได้ได้รับความเสียหาย แต่การเรียกเก็บ AD จากสับปะรดไทยทำให้ผู้บริโภครัฐฯ ต้องรับภาระซื้อสินค้าแพงขึ้น

2.9 กรณีตัวอย่าง: สหรัฐอเมริกาพิพาทกับ EU

(1) สินค้ากล้วย EU นำเข้ากล้วยประมาณปีละ 25,000 ตัน ส่วนใหญ่ นำเข้าจากประเทศในละตินอเมริกาและอเมริกากลาง ซึ่งเป็นการลงทุนของบริษัทจากสหรัฐฯ แต่ EU มี

ข้อตกลงอยู่กับกลุ่มประเทศแอฟริกา แคริบเบียน และแปซิฟิก (ACP) ตั้งแต่ 2518 ที่จะให้สิทธิพิเศษแก่กลุ่ม ACP (มี 71 ประเทศเคยเป็นอดีตอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศส) ให้ส่งกล้วยเข้าไปจำหน่ายใน EU ได้ กลุ่ม ACP จะปลูกกล้วยแบบคริวเรื่อน แต่บริษัทของสหรัฐฯ ปลูกแบบอุตสาหกรรม ต้นทุนการผลิตจึงถูกกว่ากลุ่ม ACP ถึง 2.5 เท่า

ในปี 2535 EU ได้จำกัดโควตาการนำเข้ากล้วยหอมจากละตินอเมริกา โดยขึ้นภาษีขาเข้ากับส่วนที่เกินโควตา เริ่มตั้งแต่ 20 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป และเพิ่มโควตานำเข้าให้กลุ่ม ACP สหรัฐฯได้ร่วมกับ 5 ประเทศในละตินอเมริการ้องเรียนต่อ WTO ณ 8 มีนาคม 2539 ว่า มาตรการการนำเข้ากล้วยหอมของ EU เป็นการเลือกปฏิบัติและละเมิดบทบัญญัติของเกดตต์ ผลการตัดสินสหรัฐฯ เป็นฝ่ายชนะคดี ณ 25 กันยายน 2540 แสดงว่า EU เลือกปฏิบัติทำให้บริษัทของสหรัฐฯที่ปลูกกล้วยในละตินอเมริกาได้รับความเสียหาย 520 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จึงตอบโต้ด้วย ม.301 เก็บภาษีนำเข้าสินค้านอกจาก EU ถึง 100 เปอร์เซ็นต์ เพื่อให้ได้เงินชดเชยกับที่สูญเสียไปจากเรื่องกล้วย 520 ล้านดอลลาร์ ขณะเดียวกัน สหรัฐฯ ได้ยื่นฟ้องต่อ WTO ซึ่งจะต้องตัดสินในวันที่ 3 มีนาคม 2543 แต่ DSB ขอข้อมูลเพิ่มเติมจากทั้ง 2 ฝ่ายให้ส่งภายในวันที่ 15 มีนาคม 2542 โดยมีสมาชิกทั้งหมดของ WTO จำนวน 134 ประเทศเข้าร่วมพิจารณาทางฝ่าย EU ได้ยื่นคำร้องต่อ WTO ให้ตรวจสอบการใช้ ม.301 ของสหรัฐฯ ว่าสอดคล้องกับกฎ WTO หรือไม่

นอกจากนั้น ประเทศในกลุ่มแคริบเบียน (คาริคอม) ได้ประชุมที่สุรีนัมออก แถลงการณ์จะถอนตัวจากการเป็นภาคีสถิติสัญญาทั้งด้านความมั่นคงและการค้ากับสหรัฐฯ จากข้อขัดแย้งการนำเข้ากล้วย เพราะเศรษฐกิจภูมิภาคนี้พึ่งพารายได้จากการส่งออกกล้วย

อย่างไรก็ดี สมาชิก WTO ต่างตำหนิสหรัฐฯ ในการใช้มาตรการฝ่ายเดียวในการเก็บภาษีขาเข้า 100 เปอร์เซ็นต์จากสินค้านอกจาก เพื่อไม่ให้มูลค่า 520 ล้านดอลลาร์ โดยไม่ยอมรับการอนุมัติจาก WTO ก่อน ขณะเดียวกันฝ่ายที่เข้าข้างสหรัฐฯ ก็กล่าวหา EU ว่า ไม่ได้เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์เดิมจากที่ WTO ได้สั่งให้ยกเลิกไปแล้ว กรณีพิพาทเรื่องกล้วยนี้ สมาชิก WTO ส่วนใหญ่เกรงว่าปัญหาจะบานปลายจนเป็นการทำลายสถาบัน WTO ให้พังทลาย

(2) สินค้าเนื้อ

EU ห้ามนำเข้าเนื้อวัวจากสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี 2532 โดยอ้างว่าสหรัฐฯ เลี้ยงวัวด้วยอาหารสัตว์ที่ผ่านกระบวนการเทคโนโลยีชีวภาพ หรือ GMOs ซึ่งเป็นอาหารฮอร์โมนเพื่อเร่งการเติบโต ทำให้ลักษณะพันธุกรรมแตกต่างไปจาธรรมชาติ สหรัฐฯ ได้อ้างว่า อาหารสัตว์

ดังกล่าวเป็นเรื่องปกติในสหรัฐฯ และรัฐบาลกลางได้ให้การรับรอง สหรัฐฯ จึงร้องเรียนต่อ WTO ให้ EU ยกเลิกการห้ามนำเข้าและสหรัฐฯ จะตัดสินหากเนื้อวัวส่งออกไป EU ทาง WTO จึงกำหนดให้ EU แก้ไขข้อห้ามในการนำเข้าเนื้อวัวที่เลี้ยงด้วยอาหารฮอร์โมนให้เสร็จก่อน 15 พฤษภาคม 2542 แต่ EU อ้างว่าแก้ไขเสร็จไม่ทันเวลา แต่จะนำข้อเสนอของสหรัฐฯ เสนอต่อสมาชิก EU เพื่อพิจารณาทางเลือก อย่างไรก็ตามสหรัฐฯ เตรียมตั้งภาษีนำเข้าสินค้าจาก EU 100% ซึ่งสหรัฐฯ จะเปิดรายชื่อในเดือนมิถุนายน 2542 มูลค่ากว่า 900 ล้านดอลลาร์ เพื่อตอบโต้กรณี EU สั่งห้ามนำเข้า เนื้อ เนื้อหมู ไก่ เนย มะเขือเทศกระป๋อง ข้าวหอม เห็ดดำ ช็อคโกแลต รถจักรยานยนต์ แบตเตอรี่ ด้ายทอผ้า ดอกไม้ เกาลัด ผลิตภัณฑ์ผลไม้ และพืชผักอื่นๆ

นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังห้ามเครื่องบินคอนคอร์ดของ EU เข้าสหรัฐฯ โดยอ้างว่าเสียงของเครื่องบินดังมากจนเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

2.10 ความแตกต่างระหว่าง GATT กับ WTO

(1) GATT เป็นเพียงความตกลงการค้าพหุภาคีที่ประเทศภาคีในสัญญาให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติตาม ในขณะที่ WTO มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายอย่างสมบูรณ์ทัดเทียมกับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ

(2) GATT มีหน้าที่ควบคุมดูแลเฉพาะการค้าสินค้าเท่านั้น ในขณะที่ WTO มีหน้าที่ดูแลที่กว้างกว่า นอกจากจะดูแลการค้าสินค้าแล้ว ยังครอบคลุมถึงการค้าบริการ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และมาตรการการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้าด้วย

(3) GATT ครอบคลุมความตกลงหลายฝ่ายฉบับต่างๆ ซึ่งเป็นผลจากการเจรจารอบโตเกียว แต่ไม่ได้บังคับให้ประเทศภาคีเกตต์ต้องเป็นสมาชิก ในขณะที่ WTO จะครอบคลุมความตกลงหลายฝ่ายต่างๆ ในรอบโตเกียวรวมทั้งความตกลงอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในรอบอุรุกวัย โดยทุกประเทศมีพันธกรณีต้องเป็นสมาชิกและปฏิบัติตามทุกความตกลง จะเลือกเป็นสมาชิกเฉพาะเรื่องที่ตนได้ประโยชน์ไม่ได้

(4) WTO ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบในเกตต์เดิม และเรียกชื่อใหม่ว่า GATT 1994 เพื่อให้มีความชัดเจนและรัดกุมยิ่งขึ้น

(5) WTO ยกเลิกนโยบายปกป้องในเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน เช่น ความตกลงจำกัดการส่งออกสิ่งทอ การปฏิรูปการค้าสินค้าเกษตร และการยกเลิกการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (VERs) เป็นต้น

(6) WTO จะมีสมาชิกครอบคลุมทั่วโลกมากกว่า GATT โดยคาดว่าในที่สุดแล้วจะมีสมาชิกประมาณ 150 ประเทศ

ภาคผนวก – GATT / WTO

Dillion Round

เป็นการเจรจารอบที่ 5 ของ GATT ระหว่าง พ.ศ.2503-2504 โดยนาย Douglas Dillion รัฐมนตรีว่าด้วยการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น เป็นผู้เสนอให้มีการเจรจาครั้งนี้ขึ้น โดยมีประเทศผู้เข้าร่วมเจรจา 20 ประเทศ สาระของการเจรจาในรอบนี้เป็นการเจรจาเพื่อลดภาษีศุลกากรเพียงอย่างเดียว มีการลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าต่างๆ ของประเทศผู้เข้าร่วมเจรจาลง 4,000 รายการ

Kennedy Round

การเจรจารอบที่ 6 ของ GATT เริ่ม พ.ศ.2507-2510 มีประเทศเข้าร่วมการเจรจา 62 ประเทศ การเจรจาครั้งนี้เป็นความคิดริเริ่มของฝ่ายบริหารของประธานาธิบดีเคนเนดี แห่งสหรัฐอเมริกา จึงได้นำชื่อของประธานาธิบดีมาเป็นชื่อในการเจรจาเพื่อเป็นเกียรติแก่ประธานาธิบดีเคนเนดี การเจรจาครั้งนี้แตกต่างจากการเจรจารอบก่อนๆ ซึ่งใช้วิธีการเจรจาลดภาษีนำเข้าในแต่ละรายการสินค้า แต่การเจรจาครั้งนี้ใช้วิธีการเจรจาลดภาษีในสินค้าอุตสาหกรรมทุกรายการเป็นอัตราร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ที่เท่ากัน โดยมีเป้าหมายว่าจะลดภาษีลงร้อยละ 50 ของอัตราภาษีนำเข้าที่เป็นอยู่ก่อนการเปิดเจรจาครั้งนี้ ซึ่งผลการเจรจันับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และยังได้มีการเจรจาทำความตกลงในสินค้าัญญาพีช เคมีภัณฑ์ และความตกลงว่าด้วยการต่อต้านการทุ่มตลาดเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

Tokyo Round

เป็นการเจรจารอบที่ 7 ของ GATT เริ่มเจรจา พ.ศ.2516 สิ้นสุด พ.ศ.2522 มีประเทศทั้งที่เป็นสมาชิกและมีใช้สมาชิกเข้าร่วมรวม 99 ประเทศ จัดประชุมที่กรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพ การเจรจารอบโตเกียวสามารถทำให้อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าในสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศ (G7) ลดลงโดยเฉลี่ยจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 4.7 และได้มีการเจรจาทำความตกลงในมาตรการอื่นๆ ที่มีใช้ภาษีศุลกากร ได้แก่ การให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา การให้การอุดหนุนและภาษีตอบโต้ การอนุญาต การนำเข้า การจัดซื้อโดยรัฐ อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า การประเมินภาษีศุลกากร ผลิตภัณฑ์

นมเนย เนื้อโค การบินพลเรือน และยังสามารถปรับปรุงข้อตกลงว่าด้วยการทุ่มตลาดที่เกิดจากการเจรจาอบเคนเนดีด้วย

การเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนและผลต่อไทย

จีนมีมูลค่าทางการค้าระหว่างประเทศประมาณปีละ 290,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเป็นอันดับ 10 ของโลก มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.0 ต่อปี ตลาดต่างประเทศที่สำคัญของจีนได้แก่ ฮองกง สหรัฐฯ ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ตลาดนำเข้าที่สำคัญของจีน ได้แก่ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป สหรัฐฯ และเกาหลีใต้

จีนได้ขอสมัครเข้าเป็นสมาชิก WTO เพื่อเป็นประเทศผู้ก่อตั้ง WTO แต่ไม่ได้รับการยินยอมจากสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป โดยแจ้งว่าจีนมีการปฏิบัติที่ขัดต่อสิทธิมนุษยชนในกรณีการเกิดจลาจลในบริเวณจัตุรัสเทียนอันเหมิน ขณะเดียวกัน ทางสหรัฐฯ และสหภาพยุโรปได้เรียกร้องให้จีนเปิดประเทศให้มากขึ้นโดยการลดภาษีนำเข้าและรับการลงทุนของต่างชาติมากขึ้น

อย่างไรก็ดี สาเหตุที่แท้จริงที่ EU ไม่ยอมให้จีนเข้า WTO เนื่องจากจีนไม่ยอมออกใบอนุญาตให้บริษัทประกันสุขภาพของ EU เข้าไปลงทุนในประเทศจีนแต่เหตุผลบังหน้า คือ จีนละเมิดสิทธิมนุษยชน

ปัจจุบัน บริษัทข้ามชาติของสหรัฐฯ ได้เข้าไปลงทุนในจีน เช่น ร้านอาหาร แมกโดนัลด์ เครื่องดื่มโคคา-โคล่า

การประมาณการผลกระทบในเชิงปริมาณ

จากการศึกษาถึงผลของการที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ต่อการส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) ของโลก ประมาณว่าในช่วง ค.ศ.1995-2010 (2538-2553) ไว้ดังนี้

การผลิตและการค้า จีนได้เปรียบในด้านการผลิตอุตสาหกรรมสิ่งทอ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป อุตสาหกรรมเบา

ผลกระทบต่อไทย

(1) การเปิดตลาดกับจีน หากจีนลดภาษี ไทยจะได้ประโยชน์จากการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นและแช่แข็ง และเส้นใยสังเคราะห์

(2) ด้านการแข่งขันกับจีน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ และส่วนประกอบ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องปรับอากาศ รองเท้าและชิ้นส่วน หากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO จีนจะได้ประโยชน์จาก

การผูกพันภาษีของประเทศผู้นำเข้าเหล่านั้นเช่นเดียวกันไทย จะทำให้จีนมีฐานะการแข่งขันดีขึ้น

ความเห็น ประเทศพัฒนาแล้วจะได้ประโยชน์จากการที่จีนเป็นสมาชิก WTO มากกว่าประเทศกำลังพัฒนา เพราะว่าจีนจะต้องเปิดตลาดบริการหลายสาขา ประกอบกับจีนเป็นประเทศใหญ่สำหรับสินค้ากลุ่มที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง ซึ่งเป็นสินค้าออกหลักของประเทศที่พัฒนาแล้ว

ข้อดีของจีนขยายโอกาสตลาดสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากเป็นหลัก ไทยได้รับผลกระทบจากการส่งออกสินค้าประเภทเดียวกัน

ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรของไทย

(1) ผลักดันให้การค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ มีความเสรี และเป็นธรรมยิ่งขึ้น

(2) พิจารณาส่งเสริมสินค้าเกษตรประเภทที่ไทยมีศักยภาพสูงกว่า

(3) สร้างมาตรการในการนิยามสินค้าไทย การหาตลาดใหม่ๆ สินค้าเกษตรปลอดสารพิษ

(4) ปรับปรุงโครงสร้างระบบสาธารณูปโภค ช่วยการขนส่งแหล่งน้ำชลประทาน และฝายเก็บน้ำ เทคโนโลยีการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตร การเก็บรักษา

ผลดีต่อไทย

เมื่อจีนเข้า WTO จะมีผลดีต่อไทยในแง่ที่จะทำให้อุตสาหกรรมสามารถขยายตลาดไปสู่ประเทศจีนซึ่งมีประชากรจำนวนมากในระดับหนึ่ง